

ЕВН2013. Г.10.

Врховни суд Gfv. VII. 30.078/2013

I. Разлика која се јавља приликом примене разнородних девизних курсева (куповни и продајни курс) у уговорима о потрошачком и готовинском кредиту оцењује се као трошак, и уколико се његов степен не наведе у уговору то проузрокује његову ништавност.

II. § 213. Закона о банкама уређује само питање ништавности уговора, али не и њене правне последице, зато се као смернице за ове узимају одредбе § 237-239 Грађанског законика. Изостанак навођења степена разлике између разнородних курсних листа је разлог престанка важења уговора који се може елиминисати. Уговор се може прогласити важећим тако што суд утврди степен разлике између разнородних курсних листа које су постојале приликом израчунавања степена укупне накнаде за кредит (у даљем тексту: ТХМ – примедба преводиоца) исказане на годишњем нивоу у процентима, односно, закључивања уговора [став (1) § 213 112 Закона из 1996. године; § 237, § 238, § 239 4. Закона из 1959. године; § 8, § 11/, § 12 Уредба владе број 41/1997 (од 5. марта)].

Тужилац, као дужник, је са туженима, као повериоцима, закључио уговор о потрошачком, готовинском кредиту у јавнобележничкој исправи 14. новембра 2006. године. У смислу уговора, кредит је износио 12 000 000 форинти, а тај износ, као и његова камата, банкарски трошкови, затезна камата и остали трошкови су утврђени у швајцарским францима. Укупан износ кредита у девизама утврђен је на основу девизног куповног курса који је примењивао тужени првог реда на дан исплате износа кредита.

Странке су у уговору дефинисале да је почетна ТХМ приликом закључивања уговора 7,88% годишње. Дан када је важио куповни и продајни курс који је тужени првог реда узео у обзир приликом прерачунавања уплата у друге валуте, био је 13. новембар 2006. године.

Тачком 3.1. уговора период отплате кредита је одређен на 168 месеци, а почетак отплате 4. дана у месецу који следи након исплате кредита. У смислу тачке III/2. основица и накнаде за кредит (камате, банкарски трошкови) се плаћају месечно 4. дана у месецу, у равномерним ратама. Износ сваке поједине рате у форинтама повериоци су одредили на основу свог продајног курса који важи претходног дана од дана одређеног за отплату рате. Приликом закључења уговора утврђен је укупан износ рате која је у том тренутку износила 727 швајцарских франака. Тужени су 21. новембра 2006. године тужиоцу уплатили 11 784 001 форинти кредита на основу уговора, а тужилац је туженима до 31. децембра 2011. године укупно отплатио 16 675 370 форинти.

Тужилац је у тужби уопштено тражио да се тужени обавезу да исплате 4 891 369 форинти и доприносе који том износу припадају. Између осталог, позвао се на ништавност уговора на основу тачке ц) става (1) § 213 112. Закона о кредитним институцијама и финансијском предузетништву из 1996. године (у даљем тексту: Закон о банкама), пошто уговор о кредиту не садржи степен разлике курса.

Тужени су тражили да се тужба одбаци.

Основни суд је својом одлуком одбацио тужбу.

Апелациони суд је на основу жалбе пресуду основног суда сматрао привременом, и исту је својом привременом пресудом преиначио, и утврдио да је уговор о кредиту који су странке склопиле 14. новембра 2006. године неважећи. Тужилац је као разлог ништавности навео и став (1) § 213 Закона о банкама, због чега је апелациони суд разлог ништавности испитивао на основу става (1) § 234 4. Закона из 1959. године (у даљем тексту: Грађански законик).

Утврдио је да у смислу § 212 Закона о банкама уговор о потрошачком кредиту мора садржати ТХМ утврђен на основу посебног закона исказан на годишњем нивоу у процентима.

Апелациони суд је сматрао да је питање које претходи израчунавању ТХМ, да ли разлику која се јавља између продајног и куповног курса девиза (коју је означио као курсну разлику) треба сматрати трошком који на основу наведеног закона мора бити садржан у уговору или ТХМ-у. По његовој процени, пошто је износ кредита утврђен у девизама, али његова уплата и отплата је извршена у форинтама, због тога се додатне обавезе које у целости падају на терет дужника, јављају као трошак који је настао задуживањем, и који је увећао износ који дужник треба да отплати. У смислу Закона о банкама, накнада за кредит мора да садржи све трошкове у вези са коришћењем кредита, и из тога није изузет ни трошак који настаје из разлога означеног курсном разликом.

По ставу апелационог суда из заједничког тумачења тачака б) и ц) става (1) § 213. Закона о банкама следи, да тачка ц) садржи детаље услова утврђених у тачки б). Подтачке II.1, 2, 3 уговора који је предмет спора не спомињу остале трошкове који одређују висину ТХМ осим трансакционих и банкарских трошкова, па тако ни трошкове који настају из курсне разлике. На основу свега наведеног апелациони суд је привременом пресудом утврдио ништавност уговора који је предмет спора о кредиту на основу тачке ц) став (1) § 213 Закона о банкама, указујући на то, да у вези са износом потраживања из тужбе даљи поступак треба да спроведе основни суд имајући у виду став (1) § 237 Грађанског законика.

Тужени су у молби за ревизију тражили стављање ван снаге правоснажне привремене пресуде и потврду пресуде основног суда. По њиховом мишљењу, правоснажна привремена пресуда је супротна ставовима у закону у тачкама б) и ц) става (1) § 213 Закона о банкама, као и ставовима (1) и (2) § 239 Грађанског законика. Позвали су се на то, да је апелациони суд тзв. курсну разлику нерегуларно оценио трошковима уговора о кредиту, тиме створио појам, тј. увео трошкове, које ни закон, ни судска пракса не познају. По њиховом мишљењу Уредба владе број 41/1997 (од 5. марта) (у даљем тексту уредба ТХМ) не регулише утицај курсне разлике на ТХМ међу трошковима [став (1) § 8] већ га регулише у посебном одељку (§ 11/ Б), из чега произлази да то није трошак, већ начин специјалног рачунања. Курсна разлика се јавља у ТХМ-у, али не треба посебно да се исказе, овакву обавезу не прописује ни један закон. Истовремена примена продајног и куповног курса девиза има значај искључиво приликом израчунавања ТХМ и мимо тога, курсна разлика, као трошак није требала и није се ни могла узети у обзир приликом рачунања ТХМ-а.

Указали су и на то, да је последња реченица тачке 1 уговора који је предмет спора утврдила курсну листу за исплату, а став 2. и 3. тачке III.2. курсну листу за отплату, које податке садржи и пословна регулатива која чини део уговора. На основу свега наведеног, као и на основу става правоснажног привременог решења, по којем је

ТХМ садржао курсну разлику, а уговор је садржао ТХМ, може се закључити, да је уговор садржао курсну разлику. На тај начин, уколико се курсна разлика посматра као трошак, тужени ни тада нису прекршили тачке б) и ц) става (1) § 213. Закона о банкама. Тужени су се позвали и на то да курсна разлика има ефекте на врло мали проценат уговорених услуга у целини, стога је очигледно, да би странке уговор закључиле и без неважећих делова, односно да је остварив и без неважећих делова.

Тиме што је апелациони суд због мањка са малим значајем у односу на целину уговорене услуге изрекао ништавност целог уговора, применио је непропорционалне санкције које су супротне ставу (1) и (2) § 239 Грађанског законика. Тужилац је у ревизионој противтужби тражио потврђивање правоснажне привремене пресуде. Врховни тужилац је на питања Врховног суда постављених на основу става (6) § 274 3. Закона из 1952. године (у даљем тексту: Закон о парничном поступку) у свом стручном мишљењу изложио да прерачунавање девиза у форинте и курсна разлика која неминовно проистиче из тога није трошак уговора о кредиту, зато исти не треба исказати у уговору. Из свега изложеног недостатак навођења курсне разлике не проузрокује ништавност уговора. Врховни суд је правоснажну привремену пресуду ревидирао на основу става (2) § 275 Закона о парничном поступку у оквиру жалбе за ревизију и исту је означио као незакониту искључиво у светлу примењених правних последица. У погледу на написано у жалби тужених, Врховни суд је требао да заузме став у следећем правном питању: да ли се разлика која се појављује приликом примене различитих девизних курсева (куповног и продајног) сматра трошком у уговору о потрошачком, готовинском кредиту који је предмет спора. Уколико јесте трошак, његове правне последице су да - узимајући у обзир садржај тачке ц) става (1) § 213 Закона о банкама – изостанак навођења стопе разлике између курсева у процентима или висине курсне разлике проузрокује ништавност уговора. Предмет овог поступка ревизије није оцена евентуалне некоректности примене различитих курсних листа, у којем питању је Врховни суд покренуо поступак прелиминарног доношења суда у предмету под бројем Pfv VII.21.247/2012. За давање одговора на настало правно питање Врховни суд дефинише – јер садржај ових појмова закон не прецизира – да се под курсом подразумева изражавање вредности једне валуте у вредност друге валуте. Разлика у курсу бројчано исказује у датом тренутку разлику у куповном и продајном курсу конкретне стране валуте (нпр. 8 форинти). Курсна разлика показује у ком проценту куповни и продајни курс одступа од средњег курса конкретне стране валуте (нпр. +/- 1%). У овом судском процесу странке нису оспориле да се истовремена примена куповног и продајног курса појавила искључиво приликом израчунавања ТХМ-а. Приликом исплате кредита искључиво је куповни курс, док је приликом отплате продајни курс имао значај, односно овај последњи има значај. То међутим још не значи да – на основу касније изложеног – меру одступања финансијске институције од свог средњег девизног курса приликом стварања куповног и продајног курса треба посматрати као

околност која је изван уговора и у том смислу не утиче на одлучивање по овом питању. Тужени су у молби за ревизију тврдили да је правоснажна привремена пресуда противна тачки б) и ц) става (1) § 213 закона о банкама. Врховни суд указује на то да је у молби за ревизију наведених уредби Закона о банкама треба тумачити сходно њиховом циљу, узимајући у обзир и садржај става 28. Устава. Недвосмислен циљ §-а 213 Закона о банкама је заштита потрошача. Заштиту потрошача оправдава то што су они у информативном смислу у неповољнијем положају у односу на професионалног економског учесника који му даје кредит, и да тај доминантан положај кредитора недвосмислено постоји у интелектуалном, стручном и комуникацијском смислу током закључивања уговора односно у току трајања читавог правног односа. Појам трошка није јасно дефинисан у закону (укључујући и Грађански законик, Закон о банкама и Уредбу ТХМ) у тренутку закључења уговора који је предмет спора, а поједине одредбе Закона о банкама различито регулише то питање [нпр. став (2) § 212. и тачка ц) став (1) § 213. Закона о банкама]. У захтеву за ревизију на основу наведене тачке б) става (1) § 213. Закона о банкама обавезно је навести у уговору цео ТХМ исказан на годишњем нивоу у процентима и евентуалне трошкове који се не узимају у обзир приликом рачунања ТХМ. Тачка ц) става (1) § 213. Закона о банкама као обавезан елемент уговора о потрошачким и готовинским кредитима наводи све трошкове који се јављају у вези са уговором, укључујући и камате, доприносе као и њихову годишњу вредност изражену у процентима као обавезан елемент садржаја. У целом ТХМ – узимајући у обзир написано у ставовима (2) и (3) § 212 Закона о банкама – треба рачунати терет који дужник плаћа за кредит. Појам ТХМ и његово рачунање у тренутку закључења уговора који је предмет спора је одредила уредба ТХМ. Пре анализе неких релевантних одредби уредбе ТХМ, Врховни суд је испитао циљеве и функцију ТХМ-а. Једна од функција ТХМ-а – таксативно наведена у ставу (1) § 1 уредбе ТХМ – је да потрошач пре закључења уговора може да упореди цене робе коју нуде поједине финансијске институције. Друга функција јесте – мада је њено таксативно навођење у уредби изостало – да пружи информацију о томе какав терет сноси потрошач и у погледу на будућност, под условом, да се уговор оствари, и не дође до промене услова из уговора (могућност једностране измене уговора). У вези са функцијом ТХМ, Европски суд правде је у предмету број „C-76/10. *Pohotovost s. r. o. kontra Iveta Korkovská*“ 16. новембра 2010. године заузео став тумачећи смернице. Изнео је да члан 4. наведене смернице у циљу заштите потрошача од некоректних услова кредита прописује да корисник кредита пре закључења уговора треба да поседује информације о свим оним чиниоцима, који могу утицати на обавезе које преузима; да се потрошач у потпуности упозна са условима који се односе на будуће извршење уговора који закључује (тачка 68). Према Европском суду правде, од основног је значаја обавештење потрошача о укупном трошку кредита – у виду камате обрачунате на основу јединствене математичке формуле. С једне стране ова информација – која

мора бити наведена у огласу у смислу члана 3. смернице – доприноси транспарентности тржишта, јер омогућава потрошачу да упореди понуде кредита. С друге стране, то омогућава потрошачу да процени величину преузетих обавеза (тачка 70). Наведена смерница не регулише посебно оне уговоре о кредиту у чијим случајевима се кредит пружа у једној, а исплаћује и отплаћује у другој валути. Приликом креирања, измене и допуне смернице, кредит са валутном клаузулом још увек није био распрострањен. Без обзира на то, смернице националног права морале су да буду у складу са одредбама смернице и у односу на уговоре о кредиту са валутном клаузулом – па тако и на уговор који је предмет спора - који се касније масовно закључивао у више земаља чланица. У одлучивању по питању овог спора, смернице даје уредба ТХМ, одредбе актуелне приликом закључења уговора садрже следеће: према ставу (1) § 8 уредбе ТХМ, ТХМ је интерна каматна стопа у вези са кредитом закључно са исплатом кредита, поред које је основица и камате коју странка треба да плати једнака – са изузецима наведеним у ставу (2) – са износом кредита умањеним за све издатке. Приликом рачунања ТХМ, треба узети у обзир трошкове које клијент плаћа финансијској институцији као и трошкове према трећем лицу за процену покрића а приликом изградње станова таксе за обилазак градилишта. Став (2) одређује трошкове који се не могу узети у обзир при израчунавању ТХМ. § 8 не садржи ни једну специјалну одредбу која се односи на уговоре о кредиту са валутном клаузулом. Истовремено став (1) § 11/Б уредбе ТХМ предвиђа, у случају кредита са валутном клаузулом, да се код формула одређених у § 10 доспећа странке узму у обзир у форинтама, приликом рачунања ТХМ дефинисаног у уговору на основу тачке а) треба узети у обзир девизни курс који примењује финансијска институција, не старији од 10 дана од закључења уговора. Уредба ТХМ даје могућност примене једнородних и разнородних курсних листа. У смислу уредбе ТХМ, уколико се на основу уговора примењују разнородне курсне листе (као и у случају овог уговора који је предмет спора) приликом рачунања ТХМ треба узети у обзир искључиво један и на исти дан вежећи продајни и куповни курс тако да се износ исплаћеног кредита изражен у девизама помножи по важећем куповном курсу на дан – произвољно изабаран а не старији од 10 дана који претходи дану закључења уговора - а отплатне рате помноже са продајним курсом, актуелним на исти тај дан. Ова формула се појављује испод ставке Ак, дакле у ТХМ-у је требало узети у обзир продајни и куповни девизни курс.

У конкретном случају правоснажна привремена одлука је заузела став, да је у ТХМ-у узет у обзир и продајни и куповни курс, овај став не оспорава ни жалба за ревизију, те је исту и Врховни суд прихватио као чињеницу. На основу формуле уредбе ТХМ било да финансијска институција примењује једнородну или разнородне курсне листе, курс се појављује као чињеница која омогућава прерачунавање. У ТХМ формули се на други начин примењени курс, курсеви не

појављују. Из саме ТХМ уредбе не произлази, да се у уговору мора навести разлика која проистиче из примене разнородних девизних курсева. Међутим став Врховног суда је, да се не може извући из уредбе ТХМ ни тај закључак, да то није трошак. Из структуре ТХМ уредбе треба закључити, да се § 8 односи на оне уговоре о кредиту, у којим случајевима пружање кредита, његова исплата, отплата дешава у форинтама, а након тога уредба ТХМ уређује правила која се односе на уговоре о кредиту са валутном клаузулом. Из чињенице да § 8 не садржи одредбе о конверзији девиза, не може се закључити да разлика између куповног и продајног курса није трошак. Као што је претходно наведено, други циљ, функција уредбе ТХМ не може се у потпуности применити у случају уговора о кредиту са валутном клаузулом. ТХМ није погодан, не може бити погодан да на основу њега странка која подиже кредит сумирано израчуна обавезе задужења која га оптерећују за читав период отплате кредита. Наиме, ТХМ не може да да никава претходна обавештења о развоју курса форинте и девиза. Промене у курсу форинте и девиза су околности ван контроле странака. Истовремено разлика између куповног и продајног курса је појам који је везан за делатност банке, унутрашње формирање цена. На чињеницу, у ком проценту ће финансијска институција исказати курсну разлику, утичу пословна политика, пословни интереси и однос понуде и потражње. Према чињеничном стању парнице, курсна разлика је дужи период – од одређивања ТХМ све до октобра 2008. године – имала непромењен степен у односу на средњи девизни курс, +/- 0,5%. Након тога је увећан на +/- 1% у односу на средњи девизни курс. На основу уговора који је предмет спора отплатне рате тужиоца су дакле могла увећати два различита услова: с једне стране курсни ризик (овај је могао чак и да умањи), а с друге стране курсна разлика, која за потрошача обавезно значи додатно оптерећење у односу на примену једнородне курсне листе. Оптерећење, које произлази из примене разнородних курсних листа, приликом исплате куповног, а приликом отплате продајног курса, свакако сноси потрошач, што је он приликом закључења уговора примио к знању и могао је легитимно рачунати на непроменљивости његовог степена. Због примене разнородних курсева, разлика између куповног и продајног курса и поред непромењености курса, али исто тако и промена курса – чак и у случају јачања форинте – јесте оптерећење које доводи до обавезе додатног плаћања за потрошача у односу на куповни курс који је тада важио. С обзиром на то да је сврха §-а 213 Закона о банкама недвосмислено заштита потрошача, одредба која говори о адекватној информисаности потрошача, концепт трошка у складу са овим законом на објективан и целисходан начин се мора тумачити из угла потрошача, а не из угла финансијске институције. То значи, да је све што је за потрошача обавеза плаћања, ортерећење, то је уједно и трошак. Такво тумачење је подржала и тачка д) став (2) члан 1. наведене смернице, према којој се под укупним трошковима кредита који се пружа потрошачу подразумевају сви они трошкови који су у непосредној вези са уговором о кредиту. Оваква

ишчекивања испуњава став (2) § 212 Закона о банкама, према којем је укупна накнада за кредит укупно оптерећење које се плаћа за кредит, укључујући и камате, трошкове за обраду кредита и све остале трошкове који се морају платити у вези са коришћењем кредита. На основу граматичког тумачења ове одредбе, под оптерећењем које се мора платити у вези са коришћењем кредита подразумевамо камате, комисије (доприносе) и друге трошкове, а у ове последње спада и степен разлике између куповног и продајног курса. Наведено правно становиште подржава и следеће: у овом парничном поступку – насупрот предмету под бројем Pfv. VII. 21.247/2012. – није било спорно (странке су имале исту презентацију у овом предмету), да постоји стварна конверзија, тј, да приликом исплате финансијска институција девизе конвертује у форинте, а приликом отплате форинте конвертује у девизе, односно да пружа услугу конверзије. За процену овог питања иначе Врховни суд у овом случају није ни поставио питање Европском суду правде. Његова питања су била усмерена на то, да ли некоректност курсне разлике уопште може да се испитује путем суда, односно, ако може, и ако процени да је курсна разлика некоректна, на који начин се то може правно лечити. У овом предмету – у светлу наступа странака – Врховни суд је у обавези да као чињеницу прихвати да постоји и да је постојала услуга конверзије, а са њом и трошкови. Врховни суд не дели став изложен у стручном мишљењу врховног тужиоца, да је уговорни споразум који се односи на конверзију девиза у форинте и форинте у девизе од уговора о кредиту изолован, да се може изоловати у датој уговорној конструкцији. Наиме, уговору о кредиту који је предмет спора, конверзија је неодвојив део, без њега се уговор о кредиту не може испунити. Да је разлика која настаје из примене куповног и продајног курса трошак, не оспоравају ни одредбе Закона о банкама који је на снази од 27. новембра 2010. године, али који у овом предмету и не даје смернице. § 200/А Закона о банкама који је на снази, прописује у случајевима стамбеног кредита са валутном клаузулом, да конверзија приликом исплате и приликом отплате треба да се изврши по средњем курсу или кредитне институције која пружа кредит или Мађарске националне банке. Тачка г) став (1) § 209. Закона о банкама – позивајући се на могућност избора курсне листе на основу § 200/А – заиста користи израз начин рачунања, али пошто прописује употребу једнородног курса, из употребе овог израза не може се закључити, да ли се употребом разнородног курса на страни потрошача јавља трошак. Образложење 96. Закона из 2010. године који модификује поједине одредбе Закона о банкама и ступио је на снагу 27. новембра 2010 године, поводом § 1. садржи следеће: приликом плаћања у вези са кредитима који су евидентирани, односно који се пружају у девизама, али се отплаћују у форинтама, (исплату врши финансијска институција, потрошач плаћа преплату или отплату и накнаде) због настанка значајне разлике у току конверзије девиза на основу курса који одређује свака банка, односно продајне курсне листе, настају неоправдано високи трошкови који оптерећују странку. Имајући у виду све наведено Врховни суд сматра да

оптерећење које настаје из примене куповног и продајног курса јесте трошак, који по тачки ц) става (1) § 213. Закона о банкама треба навести у уговору. Приликом формирања овог става Врховни суд је узео у обзир, да, уколико примену парничног разнородног курса који проузрокује оптерећење за потрошача, не сматра трошком, него начином обрачуна, фактором који је изван уговора, то би имало за последицу, да је тужени првог реда у оквиру граница тржишних правила слободно, једнострано могао мењати и може мењати у будућности разлике између куповног и продајног курса. Такво тумачење би било у супротности са сврхом наведене одредбе, са делотворном заштитом потрошача. На основу става Врховног суда у уговору о потрошачком кредиту који је предмет спора требало је таксативно навести степен курсне разлике (средњи девизни курс +/- 0,5%), или степен разлике настале применом куповног и продајног курса (1%), од чега је финансијска институција могла да одступи на штету потрошача искључиво придржавајући се правила једностране измене уговора. Иако нема одлучујући значај за овај предмет, Врховни суд утврђује, да по овом питању не дели став апелационог суда, да је тачка ц) става (1) § 213 Закона о банкама детаљно излагање тачке б). По оцени Врховног суда детаљно излагање тачке б) става (1) садржано је у уредби ТХМ, док тачка ц) става (1) подразумева и трошкове, који нису укључени у тачку б). Апелациони суд је јасно донео одлуку о враћању у првобитно стање као правну последицу ништавности, без давања образложења, односно без пружања смерница о томе, како треба извести враћање у првобитно стање. Захтев за ревизију коју су упутили тужени доводи у питање примену ове правне последице. Тако је Врховни суд морао да заузме став и о питању, које су правне последице ништавности – утврђене у току процеса - уговора који је у супротности са тачком ц) става (1) § 213 Закона о банкама. Став (1) § 213 Закона о банкама регулише искључиво то, да је уговор ништаван у случају настанка услова који су тамо наведени, али не и то, које су правне последице ништавности. Став (1) § 1. Грађанског законика уопштено у свим праватним правним односима прописује обавезу, да се у другим законским одредбама које регулишу ове односе – ако није другачије предвиђено – треба тумачити у складу са Грађанским закоником узимајући у обзир његове одредбе. §237-239 Грађанског законика регулишу правне последице ништавности, због тога и правне последице ништавности описане у ставу (1) § 213. Закона о банкама треба утврдити на основу наведених одредби Грађанског законика. На основу Грађанског законика правна последица ништавности уговора може бити повраћај у првобитно стање [став (1) § 237. (1)], проглашење уговора важећим до доношења одлуке, односно проглашење неважећег уговора важећим, ако је могуће елиминисати разлог због којег је уговор престао да важи [став (2) § 237], као и утврђивање делимичне ништавности уговора (§ 239). Тачка 5. мишљења 1/2010 Грађанског одељења (од 28. јуна) који је усвојен пре подношења ове тужбе, а који се односи на правне последице ништавности таксативно садржи: ако је могуће елиминисати или је

престао да постоји разлог због којег је настала ништавност, суд ништаван уговор проглашава важећим ретроактивно са датумом закључења уговора. Проглашење уговора важећим је једнака са могућношћу враћања у првобитно стање. Ако је могуће применити обе, онда је дискреционо право суда да одлучи коју правну последицу ће применити на престанак ништавности. Мишљење Грађанског одељења потврђује већ успостављену правну праксу. Врховни суд је већ у одлуци у случају објављеном под бројем ВН1991. 63. дефинисао да је проглашење уговора важећим елиминацијом разлога због којих је престао да важи, једнака са могућношћу враћања у првобитно стање. Исту констатацију садрже и излагања у одлукама у случајевима под бројем нпр. ВН1998. 226. и ВН2001. 473. Дакле, јасно се може утврдити, да је меродавна судска пракса, у тренутку закључења уговора који је предмет спора, сматрала да је проглашење уговора важећим једнака са могућношћу враћања у првобитно стање. Тачка 7. мишљења 1/2010. (од 28. јуна) Грађанског одељења дефинише да суд може применити и друге правне последице ништавности на место оних правних последица које странка тражи, међутим не може да донесе решење, против којег све стране протестују. Против проглашења важења ниједна страна није дала изјаву те врсте у току поступка. У поступку, дакле, није постојала процедурална препрека да суд процени коју правну последицу ништавности треба применити од равноправних правних последица. Образложење наведеног мишљења Грађанског одељења у тачки 5. таксативно садржи: судска пракса је дошла до тачке да ако су примењиве обе могућности, суд првобитно треба да испита, да ли постоји могућност да уговор поново постане важећи, и уколико правни услови за то постоје, да ли је могући правни лек за отклањање грешака у уговору. А то опет значи, да прво треба проценити, да ли је могуће сврсисходно искључити разлог ништавности, и ако суд бива уверен, да није могуће, само онда може да се испита могућност повратка у првобитно стање. Проглашење важења увек је есенцијална одлука суда са снагом *ex tunc*. У овом предмету разлог због којег уговор није важећи јесте на основу раније изложеног то, да уговору не садржи таксативно наведени степен, односно проценат курсне разлике или степен разлике куповног и продајног курса. Овај разлог ништавности се међутим може елиминисати, односно грешка уговора се може лечити, те стога Врховни суд није испитивао питање враћања у првобитно стање. Разлог ништавности је поред датог чињеничног стања и неодговарајући облик обавештавања потрошача о једном издатку, који утиче на обавезе плаћања, мада у односу на укупне обавезе плаћања недвосмислено у не баш значајној мери. У исто време се може утврдити, да је стопа курсне разлике заправо процењена у ТХМ-у који је део уговора. Тужилац је о степену курсне разлике коју примењује тужени првог реда могао да се информира из јавних података објављених од стране туженог првог реда. Приликом израчунавања ТХМ, закључења уговора, исплате кредита, у почетном стадијуму отплате све до октобра 2008. године степен курсне разлике је био +/- 0,5% у односу на средњи девизни курс. У суштини,

приликом конвалидације уговора, Врховни суд поред датог чињеничног стања није имао други задатак, него да степен курсне разлике која је била смерница приликом закључења уговора односно приликом израчунавања ТХМ или разлику између куповног и продајног курса експлицитно укључи у уговор. Поред конкретних чињеница може се сматрати да је уговорни консензус у том погледу постојао између странака у тренутку уговарања. Уколико за време трајања уговора курсна разлика, разлика између продајног и куповног курса се није мењала, друге правне последице формалне мањкавости уговора у парници не би било, осим отклањања разлога неважности, односно дефинисање пресудом чињенице, да је курсна разлика средњег девизног курса +/- 0,5%, разлика између продајног и куповног курса 1%. Међутим, у овом случају је познато, да је тужени првог реда уместо горе наведеног степена курсне разлике користио курсну разлику +/- 1% од октобра 2008. године без податка, да је узео у обзир смернице правила за једнострану измену уговора. Дакле, проглашење неважећег уговора за важећи може имати и правне последице поравнања између парничних страна. Врховни суд узимајући у обзир претходно изложено применом става (3) и (4) § 275 Закона о парничном поступку поступио је по изложеном у диспозитиву о укидању разлога ништавности уговора и о проглашењу уговора важећим. Основни суд у даљем поступку мора испитати, да су тужени, почев од октобра 2008. године заиста применили увећану курсну разлику, повећање курса - у односу на разлику у курсу, курсну разлику која је дефинисана у привременој пресуди - према тужиоцу и ако јесу, да ли је за то постојао правни разлог наведен у уговору, и ако је имао, да ли је тужени првог реда промену извршио у складу са правним одредбама које се на то односе. Основни суд треба да донесе одлуку о повратку, рачунању оних износа у корист тужиоца, код којих је доказана незаконито зарачуната рата за отплату кредита са разликом од преко 1% између продајног и куповног девизног курса. Врховни суд прописује у даљем процесу испитивање и оне чињенице, да је у правоснажној привременој одлуци дефинисано 215 999 форинти, које тужилац по тврдњи привремене пресуде није добио на руке, одакле настаје, да ли се сматра трошком и ако јесте, да ли је у уговору постојао дефинисани правни разлог због којег наведени износ тужилац није добио. Уколико се сматра трошком, и није било уговорне основе, приликом обрачуна треба узети у обзир и овај износ. (Врховни суд Gfv. VII. 30.078/2013.)